

Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"

Полтавський інститут економіки і права

Кафедра соціальної роботи та спеціальної освіти

Курсова робота

З дисципліни «Спецметодики навчання дисциплін у закладах середньої освіти»

На тему: «Система роботи з формування та розвитку мови та мовлення здобувачів освіти з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями».

Виконала:

Студентка групи ЗСПО-21-2-р1

Форма навчання: заочна

Освітня програма:

016 «Спеціальна освіта»

Рівень освіти: бакалавр

Анна ОЛЕКСЮК

м. Полтава - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Вивчення особливостей мовленнєвого та інтелектуального розвитку учнів з порушеннями.....	5
1.1. Характеристика мовленнєвого розвитку учнів з порушеннями.....	5
1.2. Особливості інтелектуального розвитку учнів з порушеннями.....	7
РОЗДІЛ 2. Аналіз існуючих методик та підходів до навчання здобувачів освіти з особливими потребами у розвитку мови та мовлення.....	12
2.1. Огляд основних методик навчання мови та мовлення для учнів з порушеннями.....	12
2.2. Аналіз ефективності застосування різних підходів до навчання.....	19
РОЗДІЛ 3. Визначення ролі спеціалістів у формуванні мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями.....	29
3.1. Роль педагогів-дефектологів у підтримці розвитку мови та мовлення, вплив логопедів та інших спеціалістів на мовленнєвий розвиток учнів.....	29
3.2. Дослідження можливостей використання технологій та інформаційних ресурсів для підтримки розвитку мови та мовлення здобувачів освіти з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями.....	36
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47

ВСТУП

Сучасна освітня система зосереджена на забезпеченні доступності та якості навчання для всіх учнів, включаючи тих, хто має особливі освітні потреби. Розуміння та впровадження спецметодик навчання в закладах середньої освіти є актуальним завданням у контексті підготовки майбутніх педагогів для роботи з цією категорією учнів.

Актуальність теми дослідження. У сучасному освітньому середовищі особливу увагу приділяють формуванню та розвитку мови та мовлення учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. З метою вирішення цієї проблеми перед навчально-виховними закладами стоїть завдання створення ефективної системи роботи з такими здобувачами освіти.

Метою дослідження даної курсової роботи є аналіз системи роботи з формування та розвитку мови та мовлення здобувачів освіти з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. Для досягнення цієї мети ставляться такі завдання:

1. Вивчення особливостей мовленнєвого та інтелектуального розвитку учнів з порушеннями.
2. Аналіз існуючих методик та підходів до навчання здобувачів освіти з особливими потребами у розвитку мови та мовлення.
3. Визначення ролі спеціалістів (педагогів-дефектологів, логопедів тощо) у формуванні мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями.
4. Дослідження можливостей використання технологій та інформаційних ресурсів для підтримки розвитку мови та мовлення здобувачів освіти з порушеннями.

Дана робота спрямована на збагачення знань про ефективні методи та практики роботи з мовою та мовленням для учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями, що відкриває перспективи для подальшого вдосконалення системи освіти та соціальної інтеграції цієї категорії учнів.

Об'єктом дослідження даної курсової роботи є система роботи з формування та розвитку мови та мовлення учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями.

Предметом дослідження цієї курсової роботи є спеціальні методи та підходи до навчання, формування та розвитку мови та мовлення учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями.

Дана курсова робота присвячена системі роботи з формування та розвитку мови та мовлення учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. Ця тема надзвичайно актуальна в контексті сучасної освіти, оскільки вимагає комплексного підходу та спеціалізованих знань для ефективного навчання та розвитку цієї категорії учнів. Робота спрямована на аналіз особливостей мовленнєвого та інтелектуального розвитку цих учнів, вивчення існуючих методик та підходів до навчання, визначення ролі спеціалістів у цьому процесі та дослідження можливостей використання сучасних технологій для підтримки їхнього розвитку.

У цій роботі буде розглянуто не лише теоретичні аспекти, а й практичні приклади та методи, що застосовуються в реальній педагогічній практиці.

Методологічна база дослідження курсової роботи включає в себе аналіз наукової літератури, емпіричні методи дослідження, спостереження та аналіз педагогічної практики, а також використання методів статистичного аналізу для оцінки результатів дослідження. Додатково мною здійснено спостереження та аналіз педагогічної практики в різних навчальних закладах, щоб отримати інформацію про реальні умови та методи роботи з цією категорією учнів.

Структура та обсяг курсової роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (21 найменування). Загальний обсяг роботи становить 50 сторінок, основний зміст викладено на 35 сторінках.

РОЗДІЛ 1. Вивчення особливостей мовленнєвого та інтелектуального розвитку учнів з порушеннями

1.1. Характеристика мовленнєвого розвитку учнів з порушеннями

Мовленнєві порушення - це широкий спектр відхилень в мовленнєвому розвитку, які можуть впливати на здатність людини ефективно спілкуватися та використовувати мовлення для вираження своїх думок, почуттів та потреб. Ці порушення можуть виникати як наслідок різних факторів, таких як фізіологічні аномалії, психологічні чи емоційні проблеми, а також відповідь на зовнішні стимули або навчальне середовище.

Основними видами мовленнєвих порушень є артикуляційні порушення, які включають у себе проблеми з правильним вимовлянням звуків або їх недостатню чіткість; дисфункціональність мовлення, що передбачає утруднене формулювання речень або вираження думок, а також порушення розуміння мови, коли людина затrudнено сприймає та розуміє мовлення оточуючих.

Ці порушення можуть мати серйозний вплив на повсякденне життя людини, зокрема на її навчання, соціальну взаємодію та професійну кар'єру. Від їх правильного розуміння та підходів до корекції може залежати успіх у покращенні мовленнєвих навичок та підтримці ефективної комунікації. Таким чином, розуміння сутності мовленнєвих порушень є важливим для створення ефективних програм та підходів до їхнього лікування та корекції.

Учні з порушеннями мовлення часто стикаються з різними складнощами, які впливають на їхній мовленнєвий розвиток. Отже, проаналізувавши теоретичні матеріали для вивчення цього питання, пропоную розглянути деякі ключові аспекти, які впливають на формування та розвиток їхнього мовлення.

Однією з найбільш поширених особливостей мовленнєвого розвитку учнів з порушеннями є затримки у мовленні. Це може включати як фонематичні затримки (проблеми з правильним вимовлянням звуків), так і морфологічні або синтаксичні затримки (наприклад, утруднене формування речень або використання граматичних правил).

Деякі учні можуть мати дисфункціональність мовлення, яка обмежує їхню здатність виражати свої думки та ідеї. Це може включати проблеми зі словниковим запасом, розумінням мови та використанням адекватної мовленнєвої структури.

Учні з порушеннями мовлення також можуть мати проблеми у комунікації з іншими людьми. Це може включати утруднене сприйняття мовлення оточуючих, а також важкість у вираженні власних думок та інтересів.

Деякі учні можуть мати порушення розуміння мови, що ускладнює їхню можливість сприймати інформацію, що до них адресована. Це може впливати на їхній успіх у навчанні та соціальну адаптацію.

Для покращення мовленнєвого розвитку учнів з порушеннями необхідно враховувати їхні індивідуальні потреби та створювати спеціалізовані програми та підходи до навчання. Важливо також забезпечити їм підтримку та позитивне середовище для розвитку їхніх мовленнєвих навичок.

Характеристика мовленнєвого розвитку учнів з порушеннями свідчить про необхідність удосконалення підходів до навчання та підтримки цієї категорії учнів. Розуміння їхніх особливостей є ключовим для створення ефективних програм та стратегій розвитку мовлення.

Мовленнєві порушення представляють собою значний виклик для осіб, які стикаються з ними, а також для їхніх родин, педагогічних працівників та спеціалістів у галузі мовленнєвої терапії. Вони можуть проявлятися у різних формах і мати різні причини, від генетичних аномалій до психосоціальних чинників.

Розуміння того, що таке мовленнєві порушення, важливе для надання ефективної допомоги та підтримки особам з цими проблемами. Це допомагає розробляти індивідуалізовані програми та підходи до корекції, які враховують конкретні потреби та можливості кожної людини.

Правильна і своєчасна діагностика мовленнєвих порушень є першим кроком у процесі надання допомоги. Для цього важливо використовувати різноманітні методи та інструменти оцінки, які дозволяють отримати повну картину стану мовленнєвого розвитку.

Нарешті, важливо пам'ятати, що підтримка осіб з мовленнєвими порушеннями є завданням всього суспільства. Інклюзивна освіта та сприятливе середовище для розвитку комунікативних навичок є ключовими чинниками успіху у підтримці цих людей.

1.2. Особливості інтелектуального розвитку учнів з порушеннями

Порушення інтелектуального розвитку – це стійке, явно виражене зниження пізнавальної діяльності, що виникло на основі органічного ураження центральної нервової системи. Переважно йдеться про ураження головного мозку:

- Легкий ступінь – F70 (IQ 50–69);
- Помірний ступінь – F71 (IQ 35–49);
- Тяжкий ступінь – F72 (IQ 20–34);
- Глибокий ступінь – F73 (IQ нижче 20).

F – це шифр, який надають у висновках від інклюзивно-ресурсні центри. Ступені залежить від IQ. Наприклад, IQ нормотипової людини – приблизно 100–120.

Факти, які свідчать про порушення інтелектуального розвитку (ППР):

- Раніше інтелектуальні порушення називали “розумовою відсталістю”. Цей термін запозичили з медицини, але термінологія еволюціонує. Нині ми говоримо, що людина – на першому місці, а вже потім

– порушення або особливості розвитку. Тому не можна використовувати термін “розовово відсталі”;

- Порушення інтелектуального розвитку має найбільше образливих слів, які з ним асоціюються. Наприклад, “імбіцил”, “ідіот”. Це – терміни, які раніше використовувалися в медицині і стосувалися різних ступенів інтелектуального порушення. Нині ці формулювання – також образливі;

- Порушення інтелекту не лікується. Воно залишається з людиною на все життя. ППР – це первинне порушення, але від нього виникають наслідки та особливості. Вторинні відхилення вчителі можуть коригувати;

- ППР – не хвороба й не заразний стан. Інтелектуальне порушення спричиняють понад 250 чинники під час народження або в ранньому дитинстві;

- Діти з ППР розвиваються повільніше та інакше, ніж нормотипові діти. Їхній розвиток інколи нагадує схему “2 кроки вперед, 1 крок назад”;

- Діти з ППР можуть не опанувати певні знання та навички. У школі, де я працюю, є діти з комплексними порушеннями розвитку. Наприклад, підлітки, які не вміють читати – і ніколи не навчаються. Бо це – особливість їхнього мозку. Але вони можуть опанувати інші знання та навички.

Інтелектуальний розвиток учнів з порушеннями є складною та многогранною проблемою, яка вимагає глибшого розуміння та уваги. Розгляд цього питання передбачає аналіз не лише самого інтелектуального потенціалу учнів, а й його взаємозв'язку з іншими факторами, такими як психосоціальне середовище, методи навчання та стимулювання розвитку.

1. Індивідуальний підхід до інтелектуального потенціалу

Підходи до оцінки та розвитку інтелектуального потенціалу учнів з порушеннями повинні бути індивідуалізованими, враховуючи конкретні потреби та можливості кожного учня. Це може означати використання різноманітних методів діагностики, які враховують не лише рівень інтелекту, а й особливості мислення, сприйняття та навчання.

2. Виклики та перешкоди у розвитку інтелектуального потенціалу

Учні з порушеннями можуть зіткнутися з різними викликами та перешкодами у своєму інтелектуальному розвитку. Це можуть бути важкості з розумінням абстрактних понять, затримки у розвитку мислення або відсутність адекватних стимулів для розвитку інтелектуальних навичок.

3. Роль педагогів та спеціалістів у розвитку інтелектуального потенціалу

Педагоги та спеціалісти у галузі освіти мають важливу роль у розвитку інтелектуального потенціалу учнів з порушеннями. Вони повинні бути готові надавати індивідуалізовану підтримку та створювати сприятливе навчальне середовище, де кожен учень може розкрити свій потенціал.

Для цього педагоги повинні розуміти ознаки ступенів ППР:

1. Легкий ступінь:

- Має труднощі в концентрації уваги. Дитина часто відволікається, довго розглядає картинки.
- Переважає фразове мовлення.
- Дитина самостійна, необхідний частковий супровід дорослого.
- Потребує додаткового часу, індивідуальних інструкцій, вказівок або нагадувань. Наприклад: “Зараз урок математики, тобі треба подивитися на дошку й послухати вчителя”.
- Пасивний словник переважає над активним. Тобто дитина запам’ятовує багато слів, але здебільшого не може відтворити.
- Уповільнений розвиток відчуттів.
- Низька мотивація через те, що знижена пізнавальна діяльність.
- Мислення конкретне та обмежене досвідом, низька здатність узагальнювати та абстрагувати. Тому абстрактні слова дитина не розуміє, дратується;
- У підлітковому віці ці діти розуміють свою несхожість, тому часто мають депресивні та тривожні стани.

2. Помірний ступінь:

- Має достатній рівень комунікації на елементарному рівні;

- Потребує супроводу та додаткових опор: картинки або предмети, які візуалізують сказане. Дитина не може довго слухати пояснення вчителя;
- Важко даються соціальні сигнали від інших;
- Опановує більшість навичок самообслуговування;
- Потребує розширених інструкцій. Наприклад, має бути прописаний алгоритм, аби допомогти дитині не розгубитися;
- Робота із соціально-емоційною сферою. Часто не зчитує емоції, тому про них треба говорити;
- Фрагментовані думки, фразове мовлення. Вчителю треба просити таку дитину: “Скажи, будь ласка, повним реченням” або починати речення замість дитини.

3. Тяжкий ступінь:

- Мовлення та комунікація – на мінімальному рівні, використовує короткі слова або невербальні форми комунікації (картки, жести);
- Труднощі з моторними навичками, дитина фізично слабка. Наприклад, треба багато спроб і вправ, аби дитина тримала ручку;
- Потребує щоденної регулярної допомоги, супроводу та самообслуговування;
- Важливо наглядати за безпекою дитини. Часто не розуміє, що безпечно, а що – ні;
- Відволікається, має розсіяну увагу;
- Після тривалих та систематичних занять може сформувати елементарні соціально-побутові навички.

4. Глибокий ступінь:

- Мовлення не розвинене, видає звуки або крики;
- Уникає контакту з іншими;
- Потребує постійного розвитку та реабілітації;
- Немає пізнавальної діяльності;
- Малорухлива, має значні моторні порушення;

- Має порушення смаку та нюху, тому часто їсть усе, що трапляється під руку.

Отже, інтелектуальний розвиток учнів з порушеннями є одним із ключових аспектів, що впливають на їхню можливість навчання, соціальну адаптацію та успішну інтеграцію у суспільство. Дослідження цього питання вимагає уваги до різних аспектів, включаючи характеристику інтелектуального потенціалу цих учнів, особливості їхнього мислення та способи навчання.

Учні з порушеннями можуть мати різні рівні інтелектуального потенціалу, що може варіюватися від низького до високого. Важливо розуміти, що інтелектуальні здібності цих учнів можуть бути приховані або недооцінені через їхні мовленнєві або інші порушення.

Інтелектуальний розвиток учнів з порушеннями також може супроводжуватися різними особливостями мислення. Деякі учні можуть мати труднощі з абстрактним мисленням або здатністю до аналізу та синтезу інформації, в той час як інші можуть виявляти високий рівень творчого мислення та проблемного розв'язання.

У зв'язку з цим, важливо розробляти індивідуалізовані підходи до навчання, які враховують особливості інтелектуального розвитку кожного учня. Це може включати в себе використання різноманітних методів та стратегій навчання, спрямованих на активізацію та розвиток мислення, а також створення сприятливого середовища для навчання та розвитку інтелектуальних здібностей.

Розуміння особливостей інтелектуального розвитку учнів з порушеннями є важливим кроком у створенні ефективних програм навчання та підтримки для цієї категорії учнів. Врахування їхніх індивідуальних потреб та можливостей є ключем до успіху у покращенні їхнього інтелектуального розвитку та соціальної адаптації.

Потрібно зосередитися на створенні інклюзивного середовища, де кожен учень може розкрити свій потенціал та досягти успіху.

РОЗДІЛ 2. Аналіз існуючих методик та підходів до навчання здобувачів освіти з особливими потребами у розвитку мови та мовлення

2.1. Огляд основних методик навчання мови та мовлення для учнів з порушеннями

Вчителі шкіл виділяють значну групу дітей з важкими порушеннями мовлення, які зазнають труднощі при опануванні грамоти.

При обстеженні цих дітей відзначається, що у більшості з них порушені пам'ять, увага і фонемний слух. Вони неправильно розуміють звернену до них мову, а тому страждає весь процес навчання.

Справа ускладнюється тим, що до поганих оцінок, зазвичай, додаються відхилення в поведінці дитини, його підвищена стомлюваність і нервозність, оскільки приготування шкільних уроків в більшості випадків затягується до пізньої ночі. У результаті всього цього — негативне відношення до школи, конфліктна обстановка в сім'ї.

Із вище сказаного витікає, що однією з найважливіших умов навчання дитини в школі є добре розвинена повноцінна мова та мовлення.

Дитина з добре розвиненим мовленням легко вступає в спілкування, може зрозуміло виразити свої думки і бажання, поставити питання, домовитися про спільну гру або діяльність, вона вільно опановує навчальні знання, уміння і навички.

Ось чому своєчасне виявлення серед учнів загальноосвітніх шкіл дітей з мовленнєвою патологією, правильна кваліфікація дефектів мовлення та організація адекватного дефекту колекційного навчання не тільки попереджує у дітей порушення читання й письма як вторинного дефекту по відношенню до усного мовлення, але й не допустить відставання в засвоєнні програмного матеріалу.

Основний контингент учнів, які мають різні порушення в усному мовленні, вчитель — логопед виявляє в процесі обстеження школярів

на початку навчального року. Слід зазначити, що логопедичне обстеження повинне фіксувати стан мовної діяльності в цілому і рівень сформованості всіх мовних засобів (вимова, словник, граматична будова), не обмежуючись практикою констатації дефектів вимови.

Встановлення в процесі обстеження рівня сформованості мовних засобів дозволяє визначити: чи обмежується дефект мовлення тільки недоліками вимови, чи охоплює компоненти мовленнєвої системи, звукову сторону мовлення та лексико-граматичну будову мовлення.

Тому, якщо порушення мовлення виявляється лише спотвореною вимовою окремих або декількох звуків, це означає, що дитина через низку обставин не встигла пристосувати будову артикуляції до вимови певних звуків у фонемній системі мови.

Формування фонемних процесів при цьому не затримується, на їх базі своєчасно розвиваються спонтанні передумови до опанування аналізу і синтезу звукового складу слова. Така дитина вільно опановує письмо і читання, повноцінно засвоює програму навчання.

При поєднанні неправильної вимови з недорозвиненням фонемних процесів у дітей, передумови до аналізу і синтезу звукового складу слова формуються сповільнено та з певними проблемами. Все це разом створює труднощі в засвоєнні програмного матеріалу.

Якщо ж порушення фонетико-фонематичних процесів поєднується з пропусками у формуванні лексико-граматичних засобів мови, то підсумовуючись, вони стають ще помітнішими труднощами на шляху опанування програмного матеріалу рідної мови, а у ряді випадків і інших предметів.

Своєчасна організація корекційного навчання, яка відповідає структурі мовленнєвого дефекту, дозволяє скоректувати дефект й цим попередить труднощі при засвоєнні програмного матеріалу [11].

Для успішного опанування письма (його техніки) у дитини вже в дошкільному віці мають бути сформовані наступні необхідні передумови письма:

1. Сприйняття на слух всіх звуків мови, включаючи акустичні і партикулярно близькі (дзвінки — глухі, м'які-тверді, свистячі — шиплячі, Р-Л-Й).

2. Правильна вимова всіх мовних звуків (у плані відсутності заміни одних звуків іншими, типа РОЗШУКУ замість ШИШКА, ЛОЖОК замість РІЖОК і ін..)

3. Володіння простими видами аналізу, які доступні дітям дошкільного віку, а саме:

а) виділення звуку на тлі слова (наприклад; «Чи є звук Р в слові РИБА? А в словах ШАР, КАРТИНКА?»);

б) визначення місця звуку в слові (початок, середина, кінець). Наприклад: «На якому місці в слові МАШИНА знаходиться звук Ш — на початку, в середині чи в кінці? А в словах ШУБА, ЙОРЖ?»;

в) виділення наявного наголошеного звуку на початку і в кінці слова, наприклад: «Який перший звук в слові ЛЕЛЕКА? Який останній звук в слові МАК?»

4. Достатній рівень сформованості зорово-просторових уявлень (уміння розрізняти предмети і геометричні фігури за формою, за розмірами, розташуванням у просторі (коло, овал, квадрат, трикутник; великий — маленький, більше — менше; вгорі-внизу, праворуч-ліворуч), що необхідне для міцного засвоєння зорових образів букв.

В разі не сформованості названих передумов письма на початок навчання грамоті дитина неминуче зустрінеться з великими труднощами при засвоєнні зображень букв, при співвідношенні кожної букви з відповідним звуком і при визначенні порядку дотримання букв при записі слова, що призведе до появи у нього дисграфічних помилок, не пов'язаних із незнанням граматичних правил. До правил тут ще просто не дійшло —

дитина «застрягла» на набагато ранішому етапі, на етапі опанування самої техніки письма. Надалі до цього неминуче додадуться і граматичні помилки (таким дітям важче засвоювати правила), які «співіснуюватимуть» з дисграфічними.

В умовах білінгвізму засвоєння фонетичних написань української мови для дітей з певними порушеннями мовлення супроводиться труднощами, обумовленими змішуванням фонологічних систем двох близькоспоріднених мов. Від уміння виголошувати звук, вільно володіти словом, розуміти його значення залежать якість читання та письма, культура спілкування в цілому, а значить і успішність учнів.

Плануючи роботу відповідно до подолання лексико-граматичних відхилень української вимови, крім використання загальноприйнятих логопедичних методів і прийомів, треба звернути увагу на деякі моменти. Порівняльний аналіз лексичного складу української та російської мов виділяє групи слів. До першої належать лексеми, загальні за значенням, однакові за написанням, але різні за вимовою (небо, озеро). Друга група об'єднує слова однакові за значенням, але різні за морфологічною будовою (школярі, тулуб). До третьої групи відносяться українські лексеми, які відрізняються від російських звуко-буквеним аналізом (гумка, кватирка, парасолька). Четверта група охоплює найменшу кількість слів, близьких за вимовою та написанням, але різних за значенням (воскресіння, чоловік, місяць).

Слова першої групи не викликають труднощів, але потребують особливої уваги в обробці. Слова другої групи потребують послідовної роботи над уточненням їх значення, засвоєнням правильної вимови та обліку навичок інтерференції, яка виникає в результаті часткової схожості слів і відбивається на формуванні вимови. Слова третьої групи потребують серйозного ставлення до їх використання, запам'ятовування й уміння співвідносити новий звуковий комплекс слова української мови з відомим значенням російської.

Робота триває впродовж усього періоду корекційного навчання школярів. Слова четвертої групи вимагають чіткого розмежування цих слів

шляхом порівняльного тлумачення їх значення за допомогою вже відомих українських лексем.

В процесі розвитку граматичної будови мови в учнів-білінгвістів вчителів логопедів слід зосередити увагу на використанні іменників, що мають різні числові і родові ознаки в двох близьких мовах;

— відмінкових закінчень і способів утворення іменників, які не співпадають у двох мовах і тому відчувають інтерферентного впливу з боку російської мови; відмінкових форм прикметників з іменниками чоловічого і жіночого роду однини;

— варіантів відмінювання особових займенників в однині та множині;

— дієслівних форм другої і третьої особи однини, третьої особи множини теперішнього та минулого часу;

— способів творення дієслів;

— такої форми зв'язку слів в словосполученнях та реченнях керування.

Під час занять слід використовувати наочність: предметні, сюжетні картинки, іграшки, шкільні підручники, дитячу та художню літературу, орфографічні словники.

Корекційна робота з дітьми — дієграфікамі дає добрі результати тоді, коли логопед проводить її в тісному контакті зі вчителями й батьками.

Вчитель — логопед повинен добре знати зміст і методи навчання рідної мови та читання, а також, які теми і в який час вивчаються в класі, для того, щоб на своїх заняттях обов'язково враховувати рівень програмних вимог з рідної мови і читання.

Інакше кажучи, логопедична робота по корекції відхилень в мовному розвитку повинна найтіснішим чином бути пов'язана з ліквідацією прогалин в знаннях тих розділів програмного матеріалу з рідної мови, засвоєння яких залежить від уміння аналізувати звуковий морфологічний склад слова.

При плануванні роботи слід вибирати лише головні розділи програми з граматики, які безпосередньо пов'язані зі змістом роботи, направленої на заповнення програм в мовному розвитку дітей.

Отже, в період формування фонетико-фонематичних уявлень слід залучати відповідно такі граматичні поняття, як «голосні та приголосні звуки», «ділення слів на склади», «тверді та м'які приголосні», «апостроф», «м'який знак», «парні дзвінки та глухі приголосні», «наголос», «подвоєння приголосних», «подовження приголосних», «правопис жі — ши, ча — ща, чу — шу».

В процесі роботи необхідно уточнювати і повторювати такі поняття, як «ненаголошені голосні, що перевіряються наголосом, «склад слова, корінь слова, спільнокореневі слова, закінчення, префікс, суфікс», «префікси та прийменники», «складні слова», «рід іменників і прикметників», «зміна іменників за числами», «зміна прикметників за родами та числами при поєднанні з іменниками», «відміни іменників», «зміна прикметників за відмінками, родами, числами залежно від іменників», «зміни дієслів за особами і числами в теперішньому і майбутньому часі»

В процесі формування зв'язного мовлення активно використовувати граматичні теми «Речення», «Розповідні, питальні, окличні речення», «Речення з однорідними членами, зі сполучниками, але, безсполучникове речення», «Зв'язок слів і зв'язок у реченні».

Приведений розподіл граматичних тем зовсім не означає, що кожна з них вивчається всього один раз у певному розділі. Весь сенс роботи полягає якраз у тому, щоб кожне граматичне поняття (і відповідна термінологія) повторювалося і закріплювалося впродовж всього періоду навчання.

На основі систематичного повторення на логопедичних заняттях програмного матеріалу з граматики розвиваються і закріплюються навички усвідомленого вживання правил правопису. Крім того, в процесі повторення здійснюється дуже необхідна для даного контингенту дітей диференціація граматичних понять.

Труднощі учнів логопатів в засвоєнні знань з російської мови, пов'язані також і з тим, що через ті або інші причини у них недостатньо сформована мотивація навчання, що є найважливішим компонентом у процесі навчання.

Відомо, що причиною негативного ставлення учнів до навчального предмета, а значить і відставання у ньому, є труднощі в засвоєнні рідної мови.

У дітей з порушенням і не сформованістю навчально-пізнавального мотиву до засвоєння рідної мови виявлений слабкий інтерес і навіть негативне відношення до вивчення даного предмета. Негаразди у засвоєнні рідної мови не спонукають їх у докладанні великих зусиль у цьому напрямі. Завдання логопеда — прищепити на заняттях любов до рідної мови й інтерес до її вивчення.

Для того, щоб добитися цього і досягти позитивних результатів у розвитку у дітей пізнавальної активності, на логопедичних заняттях (особливо на перших уроках), слід використовувати найбільш доступний і цікавий матеріал. Завдяки цьому, з'являється можливість оптимально вирішувати завдання коректувальної дії. Гарний ефект дає використання при цьому різного яскравого, барвистого, строкатого роздавального матеріалу і наочних посібників.

Найважливішим моментом у цьому є підготовленість вчителя-логопеда до занять, уміння викладати матеріал в ясній і доступній формі, здатність вести заняття в бадьорому і енергійному темпі.

Виробити позитивні мотиви та інтерес до навчальної діяльності молодших класів з порушенням мовлення допоможе правильне оцінювання робіт учнів. Оцінка на логопедичному занятті ставиться за увагу й активність протягом всього заняття, за бажання працювати за кількість самостійно знайдених та виправлених помилок, а не за допущені помилки. Тому учень, який отримує незадовільні оцінки в класі, на логопедичному занятті може вчитися гарно. Набагато важливіше нормативної оцінки створення для учнів-логопатів доброзичливого психологічного клімату у логопеда на уроці. А відчутні успіхи піднімають настрій, утверджують впевненість у своїх силах, що мобілізує їх на подальшу роботу.

Успішне здійснення коректувальної роботи залежить від контакту вчителя-логопеда з вчителем початкових класів. Однією з найважливіших

умов роботи є вироблення єдності вимог до учня-логопата з боку вчителя і логопеда. Логопед повинен прикласти максимум зусиль, щоб переконати вчителя в необхідності дуже уважно і обережно оцінювати роботу учня, який відвідує логопункт. Логопед зобов'язаний навчити педагога відрізнити логопатичну помилку від помилки, обумовленої не вивченим правилом з граматики.

2.2. Аналіз ефективності застосування різних підходів до навчання

Співпраця з батьками починається, як тільки ті прийшли до школи й кажуть: “Ми хочемо, щоби дитина тут навчалася”. Вчителеві треба підібрати ключик до батьків, щоби вони відкрилися, відчули, що він / вона – безпечна доросла людина, що вони можуть довірити свою дитину [11].

Коли дитина приходить до класу, і ми не знаємо про неї нічого, можна дати батькам опитувальник. Це – перший крок до успішної співпраці з батьками, бо вони опишуть досягнення й навички, які дитина вже має.

Обов'язково варто наголосити, що чим докладніше батьки заповнять опитувальник, тим більше педагог врахує потреби та особливості дитини. Пункти опитувальника про мотивацію дуже важливі. Адже спочатку ми будемо спиратися на те, що дитина любить, що їй цікаво, заохочуючи її. Наприклад, використовуючи її улюблені іграшки.

Також треба пам'ятати, що жодні батьки не хочуть, щоб у них народилася дитина з інвалідністю. Батьки розгублені. Вони цього не планували, тому проходять стадії від горювання до прийняття дитини. І це може тривати кілька років.

Тож вчителі мають:

- М'яко й тактовно давати оцінку ситуації, яку батьки не хочуть приймати. Об'єктивно описувати стан дитини й давати прості рекомендації за принципом: “Якщо батьки можуть це робити – даємо ще більше. Якщо не можуть – запитуємо, чим їм допомогти”.

- Не руйнувати надії батьків. Треба наголошувати: “Разом ми зможемо більше”.
- Розповідати, що дитині вдавалося добре протягом дня за формулою бутерброда: чергувати, що вдалося й що не вдалося.
- Бути поруч із батьками, встановити довірливі взаємини.
- Не приймати критику за особисту образу. Батьки стикалися з різними спеціалістами, тому критикують, з огляду на свій досвід.
- Долучати батьків до команди супроводу. Наприклад, можна створити онлайн-зустрічі.
- Розподіляти відповідальність із батьками. Батьки разом зі спеціалістами мають навчати та виховувати дитину.

Коли в інклюзивний клас приходить дитина з інтелектуальним порушенням, вчителю треба будувати роботу, спираючись на сильні сторони дитини. Не треба акцентувати увагу на тому, що дитина не вміє робити.

Так, можна розділити сторінку на дві колонки. У першій написати, які труднощі має дитина, а в другій – які сильні сторони. Треба, аби ви постійно звірялися з цими записами. Наприклад, за 3 місяці труднощі можуть здатися значно легшими.

Так само колонки допомагають адаптовувати завдання. Наприклад, дитина не вміє писати слова, але вміє замальовувати літери. Тоді в класі, коли дітям дають завдання писати слова, у дитини з ООП має бути аркуш, на якому вже прописані ці слова, але їй треба замальовувати літери. Тобто ми даємо спрощене та доступне завдання.

Також корисно розповідати про труднощі та сильні сторони батькам. Адже часто вони, наприклад, намагаються зробити так, щоби дитина навчилася зав’язувати шнурівки, але фізично їй це не вдається. Проте замість кросівок на шнурівках можна купувати кросівки на липучках. Тоді вона легко взуватиметься – і відчуватиме себе успішною.

Після того, як дитина почала відвідувати школу й адаптовуватися, а в класі почали організовувати навчальне середовище для неї, можна

користуватися таким інструментом як спостереження за дитиною протягом місяця чи кількох.

Спостереженням може займатися асистент вчителя, записуючи, що змінилося або чого потребує дитина. Спостереження можна фіксувати у вільній формі: у блокноті чи зошиті, а можна використовувати анкету.

Так, можна замальовувати пункти анкети різними кольорами й біля напису записувати дату. Наприклад, якщо в дитини була істерика, треба замалювати зеленим, якщо невеличка – жовтим, якщо не було – червоним. Наприкінці місяця ви можете подивитися динаміку. Може, дитина почала ділитися іграшками з іншими чи має менше істерик. Якщо динаміка негативна, варто зібратися командою супроводу і з'ясувати, чому дитина відчувається небезпечно.

Також важливо покроково звертати увагу та розвивати такі цілі в індивідуальній програмі розвитку:

1. Побутові навички: одягання, роздягання, особиста гігієна, самостійне харчування. З них треба починати. Якщо ви вчитемете дитину читати, а вона не вміє довго сидіти за столом, то нічого не вдасться.

2. Комунікативні навички: розуміння зверненого мовлення, виконання інструкцій вчителя, здатність відповідати на закриті та відкриті запитання.

3. Соціальні навички: спілкування з однолітками на перерві, вміння працювати в парі та в групі.

4. Академічні навички залежно від віку дитини та програми. Наприклад, розрізнення кольорів, вміння рахувати до 20, розповідати про кругообіг води в природі.

Себто, академічні навички – в останню чергу. Вони залежать від побутових, комунікативних та соціальних. Наприклад, якщо в дитини немає комунікативних навичок, то як ми її попросимо порахувати до 20?

Цілі або майбутні навички мають бути конкретними й вимірюватися, як-от у таблиці 1. Наприклад, якщо ми ставимо ціль “робити вибір” на пів року,

то наприкінці періоду зможемо перевірити, пропонуючи дитині завдання на вибір. Якщо вдалося, ціль треба переписувати та переглядати.

Робити вибір	Просити про допомогу	Сидіти за столом	Розуміти та виконувати інструкцію дорослого	Вміння слухати
Вміти комунікувати на простому рівні	Екологічно переживати емоції	Знати предметний світ	Побутові навички	Навички з догляду за собою
Навички, пов'язані з харчуванням	Вміти сісти на стілець	Вміння проситися в туалет	Розуміти правила	Мати власні обов'язки
Знати "Я - Наталя" (дівчинка)	Вміння працювати з календарем режиму дня	Знати, що можна, а чого не можна	Вміти комунікувати з іншими дітьми	Знати шкільні поняття: урок, школа, вчитель
Вміти запитати	Вміти відповісти на запитання	Вміння вітатися і прощатися	Вміння дякувати	Вміння розрізняти ТАК / НІ
Використовувати інструменти заспокоєння / саморегуляції	Вміти розглядати малюнки, картинки	Вміти розглядати об'єкти предметів	Виконувати прості дії: збирати, стукати.	Вміти дихати

Таблиця 1.

Основні кроки, потрібні для навчання дітей з інтелектуальними порушеннями:

1. Позитивно-емоційний контакт учителя та учня. Учневі треба розуміти, що вчитель – це безпечна доросла людина, її можна слухати й виконувати інструкції.
2. Кожен учень має свій темп розвитку. Давайте учню час.
3. Маленькі успіхи підкріплюються, відсутність успіхів не оцінюється.
4. Треба підготувати середовище для прийняття дитини з інтелектуальними порушеннями. Наприклад, розповісти учням, що до них прийде новий учень, можна пояснити, що таке інтелектуальні порушення.
5. Формувати здатність дитини комунікувати з іншими. Часто діти з інтелектуальними порушеннями, які в хорошому контакті з учителем, не

хочуть виходити із зони комфорту та спілкуватися з кимось ще. Але треба над цим працювати. Адже діти, які спілкуються з різними людьми, вибудовують стратегії, як спілкуватися з тією чи іншою людиною.

6. Навчати практичного використання понять (просторових, кількісних, часових). Якщо готуючись до уроку, ви розумієте, що якесь поняття – абстрактне, спробуйте підібрати асоціацію до нього – наприклад, якийсь предмет чи картинки.

7. Розвивати вміння самообслуговування.

8. Розвивати творчу активність.

9. Готувати дитину до перерви. Діти з інтелектуальними порушеннями часто не розуміють, що відбувається на перерві й що треба робити.

Навчання соціально-побутових навичок починається з:

1. Тут і зараз. Просто навчіть чогось дитину.

2. Досвіду дитини, на який треба спиратися (про нього можуть розповісти батьки).

3. Орієнтування не на реальний вік, а на готовність дитини до навчання.

4. Коментування всього, що робить дитина. Наприклад: “Зараз ти вдягаєш куртку, шарф – з моєю допомогою”. Це – аби дитина розуміла, що робить щось самостійно, і запам’ятовувала словесні інструкції.

Доросла людина, яка супроводжує дитину з ППР, має витратити сили на те, щоби дитина ставала самостійною. Зрозуміло, що ми маємо допомагати дитині, але спочатку супровід має бути повним (поки дитина адаптується), далі – значний супровід (треба зменшити допомогу в навичках, які дитина може виконувати сама), потім – частковий супровід (треба допомогти дитині почуватися комфортно там, де їй важко).

Утім, поки ми не почнемо спілкуватися з дитиною, не зможемо її чогось навчити.

Методи для розвитку комунікативних навичок такі:

1. Говоріть дитині, що вона робить у цей момент. Наприклад: “Іванка зараз малює слона”.
2. Звертаючись, усміхайтесь, також можна доторкнутися до руки.
3. Давайте час на відповідь. Нехай це буде довго. Дітям треба запустити мозок і проаналізувати ситуацію.
4. Радійте успіхам, хваліть.
5. Відповідайте на різні звуки, навіть випадкові в немовленнєвих дітей. Це буде закріплювати спілкування.
6. На парті дитини не має бути зайвих предметів та картинок. Це тільки відволікатиме.
7. Привчайте до черговості спілкування. Наприклад, можна використовувати картки “Вчитель”, “Учень”. Треба пояснити, що комунікація відбувається так: поки одна людина говорить – інша слухає й навпаки. Учитель має піднімати картку, хто зараз говорить.
8. Формуйте навички самостійності. Навіть якщо ви супроводжуєте дитину, пам’ятайте, що вона має робити щось самостійно. Тоді вона відчуває свою значимість.

У комунікації є три основні комунікативні акти:

1. Базові: дихання, звуки, емоції, положення тіла та рухи тіла, місцеположення в просторі. Наприклад, є діти, які користуються тільки цими актами. Тоді можна зчитувати їхні емоції й розуміти, що відбувається. Як-от, дитина почала швидко дихати, коли ви дали їй складне завдання;
2. Прості: показувати очима, кивати головою, тактильний контакт із предметом, підняти руку, відповідати картками “так” чи “ні”;
3. Складні: жестова мова, Макатон, дошка з картками, мовлення (усне, письмове).

Можна користуватися комунікативною таблицею (Таблиця 2). Коли дитина не може говорити, але може показати рукою на “так”, “ні” або “не знаю”. Також дитина може скласти слова, показуючи пальцем на літери.

Комунікативна таблиця

ТАК	А	Б	В	Г	Ґ	НІ
	Д	Е	Є	Ж	З	
	И	І	Ї	Й	К	
ХОЧУ ПИТИ	Л	М	Н	О	П	НЕ ЗНАЮ
	Р	С	Т	У	Ф	
	Х	Ц	Ч	Ш	Щ	
ХОЧУ ІСТИ	Ь	Ю	Я	.	?	ХОЧУ В ТУАЛЕТ

Таблиця 2.

Вчителі мають навчити дітей:

1. Просити про допомогу.
2. Просити предмет.
3. Робити вибір.
4. Просити зупинити заняття.
5. Просити повторити матеріал.
6. Повідомити про вподобання.
7. Сказати або посперечатися.
8. Просити прокоментувати або надати додаткову інформацію.
9. Просити звернути увагу.

А ще в школі можна використовувати комунікативний паспорт, який пишуть батьки, складаючи від імені дитини. У ньому є корисна інформація, яка потрібна на уроці або в школі як такій. Інформацію подають не з жалісливого боку, а з позитивного. Наприклад, “Мене звать Матвій, і я симпатичний хлопець, я розумію тільки прості речення, можу відповідати на уроках тільки “так” або “ні”, я дуже люблю товаришувати. У мене є труднощі з розумінням абстрактних слів”.

Методи для розвитку соціальних навичок:

- Для навчання дитини з ППР використовуйте всю команду в класі. Знайдіть дитині друга, який буде їй допомагати.

- Розкажіть дітям про порушення інтелекту, але з огляду на їхній вік.

- Акцентуйте на тому, що всі ми – різні, і це – чудово, бо кожна людина потрібна й може приносити користь. Розкажіть про відомих людей, які мали чи мають інтелектуальні порушення. Тоді діти складуть позитивний портрет людини з інтелектуальними порушеннями.

- Плануйте взаємодії дитини з ППР із нормотиповими дітьми.

- Показуйте дитині абстрактні поняття за допомогою простих дій. Наприклад, для пояснення поняття “дружба” варто показати кілька мультфільмів про дружбу або пограти в ігри про це.

Треба роздавати соціальні ролі одноліткам дитини з ППР. Наприклад:

1. Друг, який ставить запитання дитині з порушенням інтелектуального розвитку.

2. Дитина-помічник, з якою можна йти в їдальню.

3. Ініціатор ігор на перервах, який залучає всіх.

4. Партнер у спілкуванні, який може застосовувати альтернативну комунікацію та вивчати її. Дітям із нормотиповим розвитком зазвичай подобається вчити жестову мову.

5. Партнер, з яким треба виконати обов’язки вчителя.

Методи та правила для розвитку академічних навичок:

1. Тема уроку має бути єдиною для всіх учнів. Треба шукати теми, які перегуковуються в загальноосвітній та спеціальній програмах.

2. Якщо одна дитина має труднощі в класі, то треба змінити щось для неї. Якщо всі учні мають труднощі – це проблема системи або викладання.

3. Дитина вчить тільки те, що може досягнути її мозок. Не треба змушувати її засвоїти все – нехай це буде частина теми.

4. Треба адаптовувати уроки для дитини з ППР.

5. Варто спрямовувати сили, аби реалізувати цілі ППР.

6. До дитини треба звертатися спрощеною мовою з чіткими інструкціями та конкретними завданнями.

7. Треба застосовувати в навчанні різні сенсорні відчуття дитини. Наприклад, аби дитина не тільки слухала, а й переглядала чи торкалася якихось елементів завдання.

Загалом, ми маємо зробити так, щоби дитина з ООП відчувала, що вона важлива в класі й може зробити багато всього.

Ефективні методики для розвитку:

- “ДивоГра” – якісна продукція для навчання в інклюзивному класі. Наприклад, є набір “Картки візуальної підтримки процесу навчання” або “Читання текстів за картинками”;

- Ми в себе в школі розробили режим дня. Він дуже важливий для дитини з інтелектуальними порушеннями.

- “Дай мені 5”. Коли готуємо завдання, розділяємо його на п’ять компонентів: ЩО – завдання, яке має виконати дитина; ЯК – спосіб здійснення; КОЛИ – коли починається та закінчується завдання; ДЕ – у якому місці має бути виконане завдання; ХТО – хто виконуватиме й що робитимуть інші діти.

- Картки-підказки. Наприклад, з математики мають бути картки, де метод додавання прописаний і словом, і символом, і прикладом. Так само на картках мають бути написані алгоритми дій. Наприклад, “Прочитай уважно текст”, “Знайди незнайомі слова в тексті”, “Випиши в зошит”.

- Таблиця із запитаннями та початком відповідей. Так дитина краще розумітиме, як будувати речення.

- Правила класу. Наприклад, “Я говорю – усі слухають”, “Якщо я хочу в туалет, то показую або кажу вчителю”.

- Правила для учня. Картка з правилами має лежати на столі в учня.

- Картки сили. Наприклад, історія про свого улюбленця і як він долає труднощі. Або картки з зображеннями фруктів, якщо дитина їх любить. Дитина отримуватиме їх після закінчення завдання.

- Глобальне читання. Зазвичай ми вчимо дітей читати, починаючи з літер, складів, а потім – слів. У дітей з інтелектуальним порушенням зазвичай усе навпаки – діти вчаться читати, починаючи зі слів. Це називається “Глобальне читання”. На першому етапі дитина поєднує написане слово з картинкою, візуально запам’ятовує написання слова. На другому – складає слово з літер, це допоможе зрозуміти, що знайоме слово складається з окремих літер. На третьому етапі – прописи, дитина вчиться писати слова за літерами та ціле слово.

- Нестандартні книжки. Наприклад, книги слів, з картинками, фотографії, вирізки з журналів, живописні листівки, тактильні символи, яскраві наліпки. До створення таких книг можна залучати батьків.

Обов’язки для дітей, аби вони відчували себе важливими:

1. Увімкнути або вимкнути світло.
2. Роздати учням фломастери або олівці.
3. Вивішувати правила на дошку.
4. Поливати квіти.
5. Сповіщати про початок уроку.
6. Писати дату на дошці.
7. Вітати всіх учнів.
8. Відчиняти двері в клас.
9. Перевіряти учнів, називати їх на ім’я.

Ефективна формула навчання:

- Спробувати.
- Спробувати ще раз.
- Проаналізувати та виправити помилки.
- Спробувати ще.
- Пробувати, поки не вдасться.
- Закріпити в навчанні.

РОЗДІЛ 3. Визначення ролі спеціалістів у формуванні компетентностей учнів з мовленнєвими та інтелектуальними порушеннями

3.1. Роль педагогів-дефектологів у підтримці розвитку мови та мовлення, вплив логопедів та інших спеціалістів на мовленнєвий розвиток учнів

Функції та завдання педагогів-дефектологів у роботі з мовою та мовленням є надзвичайно важливими у контексті надання підтримки та розвитку учнів з порушеннями комунікативних навичок. Основною функцією педагогів-дефектологів є виявлення та діагностика мовленнєвих порушень учнів, що дозволяє визначити їхні потреби та визначити оптимальні методи корекції та розвитку мовленнєвої компетентності.

Крім того, педагоги-дефектологи відповідають за розробку та впровадження індивідуалізованих програм та стратегій навчання для учнів з мовленнєвими порушеннями. Ці програми мають на меті стимулювати розвиток мовленнєвих навичок та сприяти покращенню комунікативних здібностей кожного учня відповідно до його потреб і можливостей.

Завдання педагогів-дефектологів також включає планування та проведення індивідуальних та групових занять з розвитку мовлення, використання різноманітних методів та технік корекції мовленнєвих порушень, а також співпрацю з іншими спеціалістами, включаючи логопедів, психологів та медичних працівників, для комплексного підходу до розвитку мовленнєвих навичок учнів.

Крім того, педагоги-дефектологи відіграють важливу роль у консультуванні та підтримці батьків учнів з мовленнєвими порушеннями, щоб забезпечити найкращі умови для їхнього навчання та розвитку. Вони також відстежують прогрес учнів та вносять необхідні корективи в навчальний процес, щоб забезпечити їхнє успішне соціальне та академічне включення.

Перелік функцій педагогів-дефектологів у роботі з мовою та мовленням:

1. Діагностика мовленнєвих порушень:

- Проведення оцінки мовленнєвого рівня учнів з порушеннями.
- Виявлення основних проблем та особливостей у мовленнєвому розвитку.

Перша та одна з найважливіших функцій педагогів-дефектологів у роботі з мовою та мовленням - це діагностика мовленнєвих порушень учнів з порушеннями. Це означає проведення комплексної оцінки рівня мовленнєвого розвитку, яка включає в себе аналіз мовленнєвих навичок учнів, їхніх можливостей та проблем.

Діагностика починається зі збору анамнезу, де педагог-дефектолог збирає інформацію про розвиток мовлення учня, а також про можливі фактори, що можуть вплинути на його мовленнєвий розвиток. Після цього проводиться оцінка рівня мовленнєвих навичок учня за допомогою різних методів, таких як спостереження, анкетування, тестування тощо.

Педагог-дефектолог аналізує отримані дані та встановлює наявність та характер мовленнєвих порушень учня. Це може бути артикуляційна дисфункція, дисграфія, дислексія, афазія або інші проблеми, які ускладнюють процес мовленнєвого спілкування.

Важливою частиною діагностики є також визначення індивідуальних потреб учня та розробка індивідуалізованих планів навчання та корекції. Це допомагає педагогу-дефектологу визначити оптимальні методи та стратегії роботи з кожним учнем, спрямовані на покращення його мовленнєвих навичок та досягнення успіху в навчанні.

2. Розробка індивідуалізованих програм та стратегій навчання:

- Планування навчальних занять, спрямованих на розвиток мовленнєвих навичок.
- Визначення оптимальних методів та технік корекції мовленнєвих порушень.

Педагоги-дефектологи відіграють ключову роль у розробці та впровадженні індивідуалізованих програм та стратегій навчання для учнів з

мовленнєвими порушеннями. Ці програми повинні бути спеціально адаптованими до потреб та можливостей кожного учня з урахуванням характеру його мовленнєвих проблем.

Першим етапом у розробці індивідуалізованих програм є аналіз результатів діагностики, отриманих під час дослідження мовленнєвих навичок учня. Педагог-дефектолог враховує специфіку виявлених порушень та потреби учня при плануванні навчальних заходів.

Далі проводиться вибір оптимальних методів та прийомів корекції, які будуть застосовуватися в процесі навчання. Це може включати в себе використання різноманітних вправ та ігор для розвитку мовленнєвих навичок, застосування спеціальних методик та технологій, а також індивідуальні консультації з логопедом чи психологом.

Однією з головних мет цих програм є стимулювання інтересу учня до навчання та активізація його мовленнєвого розвитку. Педагог-дефектолог створює спеціальне навчальне середовище, де учень може відчувати підтримку та відчувати успіх у подоланні мовленнєвих труднощів.

Крім того, педагог-дефектолог регулярно моніторить прогрес учня та вносить необхідні корективи в навчальний процес для досягнення максимальних результатів. Індивідуалізовані програми навчання створюють умови для успішного розвитку мовлення та соціальної адаптації учнів з мовленнєвими порушеннями.

3. Проведення навчальних занять з розвитку мовлення:

- Організація індивідуальних та групових занять з мовленнєвої терапії.
- Використання різноманітних методів та матеріалів для стимулювання мовленнєвого розвитку.

Педагоги-дефектологи відводять значну увагу проведенню навчальних занять, спрямованих на розвиток мовлення учнів з порушеннями. Ці заняття мають на меті не лише корекцію мовленнєвих проблем, а й стимулювання розвитку комунікативних навичок та покращення загального рівня мовленнєвої компетенції учнів.

Під час проведення навчальних занять педагог-дефектолог використовує різноманітні методи та техніки, спрямовані на активізацію мовленнєвих процесів учня. Це може включати в себе проведення артикуляційних вправ, розвиток слухового сприйняття та уваги, навчання правильної інтонації та ритміки мовлення, розширення активного словникового запасу тощо.

Крім того, педагог-дефектолог організовує інтерактивні вправи та рольові ігри, які допомагають учням використовувати мовленнєві навички у реальних ситуаціях спілкування. Це сприяє не лише покращенню мовленнєвих навичок, а й розвитку соціальних умінь та впевненості у власних можливостях.

Педагог-дефектолог також враховує індивідуальні особливості та потреби кожного учня при плануванні занять. Він створює спеціальні програми та завдання, які враховують рівень мовленнєвого розвитку та інтереси кожного учня, що сприяє більш ефективному навчанню та досягненню успіху у подоланні мовленнєвих труднощів.

4. Співпраця з іншими спеціалістами:

- Консультація та співпраця з логопедами, психологами та іншими фахівцями для комплексного підходу до розвитку мовлення.
- Обмін досвідом та інформацією для покращення результатів роботи з учнями.

Педагоги-дефектологи активно співпрацюють з іншими спеціалістами, такими як логопеди, психологи, медичні працівники та інші фахівці, для забезпечення комплексного та цілісного підходу до розвитку мовлення учнів з порушеннями.

Одним із аспектів співпраці є обмін інформацією та досвідом. Педагоги-дефектологи обмінюються даними про результати діагностики та прогрес учнів з іншими спеціалістами, що дозволяє забезпечити більш ефективну підтримку та навчання. Також вони отримують консультації та рекомендації від інших фахівців щодо використання оптимальних методів та стратегій роботи з учнями з мовленнєвими порушеннями.

Крім того, співпраця з іншими спеціалістами передбачає взаємодію у плануванні та проведенні спільних заходів та заходів, спрямованих на підтримку розвитку мовлення. Наприклад, можливість проведення спільних тренінгів, семінарів чи консультацій для батьків учнів з порушеннями, де беруть участь не лише педагоги-дефектологи, а й інші спеціалісти, що забезпечує більш глибоке та комплексне розуміння проблеми та спільність у знаходженні рішень.

Взаємодія з іншими спеціалістами допомагає педагогам-дефектологам створювати ефективні та інтегровані програми та стратегії розвитку мовлення, що сприяє досягненню максимальних результатів у навчанні та підтримці учнів з мовленнєвими порушеннями.

5. Підтримка батьків та взаємодія з ними:

- Надання порад та рекомендацій батькам щодо розвитку мовлення дома.
- Організація батьківських зборів та індивідуальних консультацій для обговорення прогресу учнів та спільних стратегій розвитку мовлення.

Педагоги-дефектологи відіграють важливу роль у підтримці та консультуванні батьків учнів з мовленнєвими порушеннями. Вони надають родинам не лише інформацію щодо особливостей мовленнєвого розвитку дитини, а й допомагають з розумінням та впровадженням ефективних методів підтримки та стимулювання мовленнєвого розвитку.

Педагоги-дефектологи проводять індивідуальні консультації з батьками, де обговорюються поточний стан мовленнєвого розвитку дитини, виявлені проблеми та можливі шляхи їх вирішення. Вони надають поради щодо методів та прийомів, які можна використовувати вдома для підтримки мовленнєвого розвитку дитини, а також рекомендації щодо організації сприятливого мовного середовища.

Крім того, педагоги-дефектологи організовують батьківські збори та семінари, присвячені питанням мовленнєвого розвитку. Ці заходи дозволяють батькам обмінюватися досвідом та інформацією, отримувати підтримку від

інших родин, а також отримувати додаткові поради та рекомендації від педагогів-дефектологів та інших спеціалістів.

Важливою частиною взаємодії з батьками є також створення відкритого та довірчого середовища, де вони можуть вільно обговорювати свої питання та звертатися за допомогою. Педагоги-дефектологи стежать за прогресом мовленнєвого розвитку дитини та підтримують батьків у впровадженні рекомендацій та стратегій, що сприяють досягненню успіху у подоланні мовленнєвих труднощів.

Ці функції визначають роль та відповідальність педагогів-дефектологів у розвитку мовленнєвих навичок учнів з порушеннями та сприяють досягненню їхнього успішного соціального та академічного включення.

Розвиток мовлення та мовленнєвої компетенції учнів з порушеннями є складним та багатогранним процесом, який вимагає індивідуального та комплексного підходу. Педагоги-дефектологи відіграють ключову роль у формуванні системи роботи з мовленнєвими порушеннями, забезпечуючи ефективну діагностику, розробку індивідуалізованих програм та стратегій навчання, співпрацю з іншими спеціалістами та підтримку батьків у цьому процесі.

Першочерговим завданням є діагностика мовленнєвих порушень, яка дозволяє визначити особливості розвитку та потреби кожного учня. На основі отриманих даних розробляються індивідуалізовані програми та стратегії навчання, спрямовані на досягнення найкращих результатів. Важливою частиною цього процесу є проведення навчальних занять, під час яких використовуються різноманітні методи та техніки для стимулювання мовленнєвого розвитку.

Співпраця з іншими спеціалістами є необхідною для забезпечення комплексного підходу до розвитку мовлення учнів. Взаємодія з логопедами, психологами та іншими фахівцями допомагає обмінюватися досвідом та знаходити оптимальні рішення для кожного конкретного випадку.

Підтримка батьків є важливою складовою успішного розвитку мовлення учнів з порушеннями. Співпраця з родинами, надання консультацій та рекомендацій, організація батьківських зборів та семінарів сприяє створенню сприятливого середовища для розвитку мовлення та досягнення успіху у навчанні.

У цілому, використання індивідуалізованих програм та стратегій, співпраця з іншими спеціалістами та активна підтримка батьків дозволяють створити ефективну систему роботи з мовленнєвими порушеннями, яка сприяє успішному розвитку та соціальній адаптації учнів.

Вплив логопедів та інших спеціалістів на розвиток мовлення учнів є невід'ємною складовою успішної системи корекційної роботи з мовленнєвими порушеннями. Логопеди, які спеціалізуються у роботі з мовленнєвими проблемами, володіють глибокими знаннями та професійними навичками для діагностики, лікування та корекції мовленнєвих вад. Вони проводять індивідуальні та групові заняття з учнями, використовуючи спеціалізовані методи та техніки, спрямовані на поліпшення артикуляції, вимови, лексико-граматичного розвитку та інших аспектів мовлення.

Крім того, інші спеціалісти, такі як психологи, використовують свої знання та методи для роботи з учнями з мовленнєвими порушеннями. Вони допомагають у вирішенні психологічних аспектів мовленнєвих проблем, таких як стрес, низька самооцінка або навчальна дезадаптація, що можуть впливати на успішність корекційної роботи.

За допомогою індивідуалізованих програм та стратегій, розроблених цими спеціалістами, учні отримують не лише необхідну підтримку в усуненні мовленнєвих труднощів, але й стимулюються до активного розвитку мовлення та досягнення успіху в навчанні. Такий комплексний підхід залучає різні аспекти корекційної роботи та забезпечує максимальний вплив на розвиток мовлення учнів з порушеннями.

3.2. Дослідження можливостей використання технологій та інформаційних ресурсів для підтримки розвитку мови та мовлення здобувачів освіти з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями

У сучасному світі роль технологій та інформаційних ресурсів у навчанні та розвитку дітей з особливими освітніми потребами, зокрема з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями, стає все більш визначальною. Розмаїття доступних технологій та інноваційних методик відкриває нові можливості для підтримки їхнього розвитку, полегшуючи викладачам та спеціалістам у сфері освіти завдання по досягненню найкращих результатів.

Одним із ключових напрямків цієї роботи є дослідження можливостей використання технологій та інформаційних ресурсів для підтримки розвитку мови та мовлення учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. Ця проблема стає особливо актуальною в контексті пошуку ефективних педагогічних підходів, спрямованих на максимальне розвиток комунікативних навичок цієї категорії учнів. Технології можуть стати потужним інструментом не лише для навчання та стимулювання мовленнєвого розвитку, але й для розвитку соціальної адаптації та підвищення якості життя дітей з особливими потребами.

Отже, у даному дослідженні я прагну розкрити різноманітні аспекти використання сучасних технологій та інформаційних ресурсів у підтримці розвитку мови та мовлення здобувачів освіти з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. Мета полягає в розумінні можливостей цих інструментів, їхнього впливу на процес навчання та результати учнів, а також у визначенні шляхів оптимального використання для досягнення найкращих педагогічних практик у цій області.

1. Технології та інформаційні ресурси у корекційній роботі:

- Оцінка рівня розвитку: Сучасні технології дозволяють проводити об'єктивну оцінку рівня мовленнєвого розвитку учнів з інтелектуальними та

мовленнєвими порушеннями за допомогою спеціальних програм та інструментів.

- Індивідуалізовані підходи: Використання комп'ютерних програм та програмного забезпечення дозволяє створювати індивідуалізовані навчальні матеріали та завдання, які враховують потреби та можливості кожного учня окремо.

В сучасному світі технології та інформаційні ресурси відіграють ключову роль у корекційній роботі з учнями з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. Використання сучасних технологій спрощує доступ до навчальних матеріалів та ресурсів, забезпечуючи більш швидкий та ефективний розвиток мовлення учнів.

Перш за все, інтерактивні програми та спеціалізовані комп'ютерні програми створюють можливості для індивідуального підходу до кожного учня. Вони дозволяють вчителям створювати індивідуалізовані навчальні матеріали та завдання, які враховують потреби та особливості кожного учня.

Крім того, використання мультимедійних засобів, таких як відео та аудіоматеріали, дозволяє створювати цікаві та захопливі уроки, які стимулюють мовленнєвий розвиток учнів. Відео та аудіофайли можуть бути використані для моделювання правильної вимови звуків, розвитку слухового сприйняття та відтворення реальних мовних ситуацій.

Додатково, використання інтернет-ресурсів та дистанційних платформ надає учням можливість навчатися та взаємодіяти з матеріалами навчання в будь-якому зручному для них часі та місці. Це особливо важливо для учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями, які можуть потребувати додаткової підтримки та індивідуалізованого навчання.

Отже, використання технологій та інформаційних ресурсів у корекційній роботі відкриває нові можливості для підтримки розвитку мовлення та мови учнів з особливими освітніми потребами, сприяючи їхньому успішному навчанню та соціальній адаптації.

2. Використання мультимедійних засобів:

- Відео та аудіоматеріали: мультимедійні матеріали можуть бути використані для навчання правильної артикуляції, розвитку слухового сприйняття та вимови звуків.

- Інтерактивні програми: розробка та використання інтерактивних програм сприяє залученню учнів до активного навчання, стимулює їхні мовленнєві навички та сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу.

Мультимедійні засоби відіграють важливу роль у навчанні та розвитку мовлення учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. Вони надають можливість використання різноманітних візуальних та аудіоелементів для стимулювання мовленнєвого розвитку та покращення сприйняття мови.

Один з важливих аспектів використання мультимедійних засобів - це відеоматеріали. Відео може бути використане для демонстрації правильної артикуляції та вимови звуків, моделювання мовних ситуацій, а також для створення імітації реального мовного спілкування. Це особливо корисно для учнів з мовленнєвими порушеннями, які можуть відчувати труднощі зі сприйняттям та наслідуванням мовних зразків.

Крім відео, аудіоматеріали також є важливим засобом підтримки розвитку мовлення. Аудіофайли можуть бути використані для тренування слухового сприйняття, вимови та інтонації. Завдяки аудіоматеріалам учні можуть почути та повторити різноманітні звуки, слова та фрази, що сприяє покращенню їхніх мовленнєвих навичок.

Крім того, інтерактивні мультимедійні програми дозволяють створювати цікаві та захопливі уроки, які стимулюють активну участь учнів у процесі навчання. Інтерактивні вправи, ігри та завдання сприяють розвитку мовленнєвих навичок учнів, одночасно розвиваючи їхню увагу та концентрацію.

Отже, використання мультимедійних засобів у навчанні мовлення учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями є ефективним

інструментом для стимулювання їхнього розвитку та покращення комунікативних навичок.

3. Дистанційне навчання:

- Онлайн-ресурси та платформи: Дистанційні навчальні ресурси та платформи надають можливість доступу до навчального матеріалу та інтерактивних завдань з будь-якої точки світу, що особливо важливо для учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями, які можуть мати обмежений доступ до традиційної освіти.

У зв'язку з поширенням інформаційних технологій та доступності Інтернету, дистанційне навчання стає все більш популярним методом навчання для учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. Цей підхід дозволяє навчальним закладам надавати доступ до навчальних ресурсів та матеріалів незалежно від місця проживання учня, що особливо важливо для учнів, які мають обмежену можливість фізичного доступу до навчального закладу.

Однією з ключових переваг дистанційного навчання є доступність широкого спектру навчальних ресурсів та матеріалів, які можуть бути адаптовані для різних потреб учнів. Це включає в себе відеоуроки, аудіо- та текстові матеріали, інтерактивні вправи та ігри, які сприяють розвитку мовлення та мови.

Дистанційне навчання також надає можливість індивідуального підходу до кожного учня. Вчителі та спеціалісти можуть створювати персоналізовані навчальні програми та завдання, які враховують особливості кожного учня, його потреби та рівень володіння мовленням.

Крім того, дистанційне навчання може бути ефективним інструментом для співпраці між учителями, батьками та іншими фахівцями у сфері освіти. Це дозволяє створювати інтегровані навчальні програми та забезпечувати підтримку учнів у будь-який час із зручної для них локації.

Отже, дистанційне навчання відкриває нові можливості для підтримки розвитку мови та мовлення учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями, сприяючи їхньому навчанню та соціальній адаптації.

4. Аналіз та моніторинг прогресу:

- Використання баз даних: Інформаційні системи дозволяють збирати та аналізувати дані про прогрес учнів у розвитку мовлення, що дозволяє вчасно виявляти та вирішувати проблеми.

Один із ключових аспектів успішного використання технологій та інформаційних ресурсів у підтримці розвитку мови та мовлення учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями - це систематичний аналіз та моніторинг процесу навчання.

Перш за все, важливо проводити аналіз ефективності використання технологій та ресурсів у навчальному процесі. Це включає в себе оцінку доступності та доступності ресурсів для учнів, їхню відповідність навчальним потребам та цілям, а також оцінку рівня задоволеності учнів від навчального процесу.

Далі, важливим аспектом є постійний моніторинг прогресу учнів у розвитку мови та мовлення. Це може включати в себе відстеження рівня засвоєння мовних навичок, аналіз результатів виконання завдань та тестів, а також спостереження за загальним розвитком комунікативних вмінь та навичок.

Крім того, важливо проводити систематичні оцінки ефективності використання технологій та інформаційних ресурсів на рівні школи або навчального закладу. Це може включати в себе аналіз статистичних даних щодо прогресу учнів, оцінку рівня використання ресурсів учителями та спеціалістами, а також здійснення оцінки впливу використання технологій на результати навчання.

Отже, аналіз та моніторинг процесу використання технологій та інформаційних ресурсів у підтримці розвитку мови та мовлення учнів з

інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями є важливим етапом для забезпечення якісного навчання та покращення результатів учнів.

5. Розвиток креативності та мотивації:

- Ігрові та креативні додатки: Використання ігрових технологій та програм сприяє активному залученню учнів до навчання та стимулює їхній розвиток мовлення через цікаві та захопливі завдання.

Розвиток креативності та мотивації учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями є важливим завданням в процесі їхнього навчання та розвитку. Використання технологій та інформаційних ресурсів може значно збільшити можливості для стимулювання креативного мислення та підвищення мотивації учнів.

Один з способів розвитку креативності - це створення навчальних завдань та проектів, які сприяють розвитку уяви та експериментування з мовленнєвими навичками. Використання мультимедійних засобів дозволяє учням створювати власні мовні матеріали, відеопрезентації, аудіозаписи та інші творчі проекти, що сприяє їхньому креативному розвитку.

Крім того, важливо створювати стимулююче середовище для навчання, яке сприяє підвищенню мотивації учнів. Використання інтерактивних ігор, конкурсів, нагород та похвал може зробити навчальний процес цікавішим та захоплюючим для учнів, що в свою чергу підвищує їхню мотивацію до навчання та розвитку мовлення.

Також важливо надавати учням можливість вибору та самовираження в процесі навчання. Сучасні технології дозволяють створювати індивідуалізовані навчальні програми та завдання, що враховують інтереси та потреби кожного учня, що сприяє їхньому активному участю у навчанні та розвитку мовлення.

Отже, розвиток креативності та мотивації учнів є важливим аспектом їхнього навчання та розвитку мовлення. Використання технологій та інформаційних ресурсів може ефективно сприяти досягненню цих цілей, створюючи стимулююче та захоплююче навчальне середовище.

Ці аспекти використання технологій та інформаційних ресурсів демонструють великий потенціал для підтримки розвитку мови та мовлення здобувачів освіти з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями, але вимагають глибокого дослідження та вивчення їхнього впливу на навчальний процес та результати учнів.

ВИСНОВКИ

Робота темою курсової роботи відображає актуальність проблеми в сучасній освіті та необхідність спеціалізованого підходу до навчання цієї категорії учнів. Здійснений аналіз особливостей їхнього мовленнєвого та інтелектуального розвитку, а також вивчення існуючих методик та підходів, дозволив з'ясувати ключові аспекти проблеми та шляхи її вирішення.

Висновки, зроблені мною до цієї роботи, підкреслюють важливість індивідуального підходу та комплексного підтримки для успішного навчання та розвитку учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. Дослідження можливостей використання сучасних технологій та інформаційних ресурсів підтверджує їх великий потенціал у підтримці розвитку мови та мовлення цієї категорії учнів. Таким чином, робота вказує на необхідність подальших досліджень та вдосконалення педагогічної практики з метою забезпечення якісної освіти та розвитку для всіх учнів.

Мовленнєві та інтелектуальні порушення є складнощами, які можуть значно впливати на навчання та соціальну адаптацію учнів. Вивчення цих особливостей дозволяє нам краще розуміти природу цих порушень та їх вплив на навчальний процес. Однією з важливих складових є аналіз мовленнєвого розвитку, який охоплює різноманітні аспекти, такі як артикуляція, вимова, лексика, граматики та мовний розвиток загалом. Розуміння цих аспектів дозволяє вчителям та спеціалістам розробляти індивідуалізовані програми навчання та ефективно підтримувати розвиток мови та мовлення учнів з порушеннями. Також важливим є вивчення інтелектуального розвитку, оскільки інтелектуальні обмеження можуть впливати на сприйняття та опрацювання мовної інформації, а також на розвиток мовних навичок загалом. Отже, дослідження особливостей мовленнєвого та інтелектуального розвитку учнів з порушеннями є важливим етапом у розробці ефективних методик та програм підтримки їхнього навчання та розвитку.

Аналіз існуючих методик та підходів до навчання здобувачів освіти з порушеннями мови та мовлення відображає різноманітність підходів до навчання та підтримки учнів із спеціальними потребами. Зокрема, методики можуть включати індивідуалізовані програми, спрямовані на розвиток конкретних аспектів мовленнєвого розвитку, таких як фонематична свідомість, лексика, граматики та комунікативні навички. Деякі підходи можуть базуватися на класичних методиках навчання мови, а інші - на сучасних технологіях та інтерактивних методах навчання.

Основним завданням аналізу є виявлення найефективніших підходів до навчання, які враховують індивідуальні потреби та можливості учнів з порушеннями мови та мовлення. Це може включати в себе оцінку ефективності методик за допомогою емпіричних досліджень, а також аналіз досвіду практичного застосування цих методик у навчальному процесі.

Крім того, важливим аспектом є адаптація методик та підходів до конкретних потреб та можливостей учнів з різними видами порушень мови та мовлення. Це може вимагати розробки індивідуалізованих програм навчання та застосування спеціалізованих методик, які враховують специфіку кожного учня.

Отже, аналіз існуючих методик та підходів до навчання здобувачів освіти з особливими потребами у розвитку мови та мовлення допомагає визначити найбільш ефективні та індивідуалізовані методи підтримки їхнього навчання та розвитку.

Роль спеціалістів, таких як педагоги-дефектологи та логопеди, в навчанні та розвитку мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями є надзвичайно важливою та значущою. Ці спеціалісти мають спеціалізовану освіту та досвід роботи з учнями, які мають різні мовленнєві та інтелектуальні виклики, що дозволяє їм надавати ефективну та індивідуалізовану підтримку.

Одним з основних завдань спеціалістів є діагностика та оцінка рівня мовленнєвого розвитку кожного учня з порушеннями. Це допомагає

визначити конкретні потреби кожного учня та розробити індивідуалізовану програму навчання.

Далі, спеціалісти здійснюють навчання та розвиток мовленнєвих навичок учнів з порушеннями, використовуючи спеціалізовані методики та програми. Вони працюють над розвитком артикуляції, вимови, лексики, граматики та комунікативних навичок, сприяючи загальному покращенню мовленнєвих здібностей учнів.

Крім того, спеціалісти забезпечують підтримку та консультації вчителям та батькам у сфері розвитку мовлення учнів з порушеннями. Вони надають рекомендації щодо індивідуального підходу, використання спеціалізованих матеріалів та методик у навчальному процесі та вдома.

Отже, спеціалісти, такі як педагоги-дефектологи та логопеди, відіграють ключову роль у формуванні мовленнєвої компетентності учнів з порушеннями, забезпечуючи їм індивідуалізовану та ефективну підтримку у процесі навчання та розвитку.

Використання сучасних технологій та інформаційних ресурсів стає все більш актуальним і ефективним в контексті підтримки розвитку мови та мовлення учнів з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями. Однією з можливостей є використання спеціалізованих програм та додатків, які спрямовані на розвиток різних аспектів мовленнєвої компетенції, таких як фонематична свідомість, лексика, граматики та комунікативні навички. Такі програми можуть містити інтерактивні вправи, ігри та завдання, які стимулюють активну участь учнів та сприяють їхньому розвитку.

Крім того, інформаційні ресурси, такі як відеоуроки, аудіо-матеріали та онлайн-платформи, можуть бути використані для підтримки навчання та розвитку мовлення учнів. Ці ресурси дозволяють учням отримувати доступ до додаткового матеріалу та вправ у будь-який час із будь-якого місця, що сприяє їхньому навчанню та мотивації.

Отже, дослідження можливостей використання технологій та інформаційних ресурсів підтверджує їхню велику потенційну користь у

підтримці розвитку мови та мовлення здобувачів освіти з інтелектуальними та мовленнєвими порушеннями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу:
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> .
3. Закону України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>.
4. Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 № 607. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/607-2013-%D0%BF#Text> .
5. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 № 545. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text> .
6. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 № 635. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/635-2019-%D0%BF#Text> .
7. Про організацію інклюзивного навчання в закладах позашкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 № 779. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2019-%D0%BF#Text> .
8. Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 09 грудня 2020 р. № 1289. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-zatverdzhennya-poryadku-zabezpechennya-dopomizhnimi-zasobami-dlya->

navchannya-osib-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-u-zakladah-osviti-i091220-1289 .

9. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: О. В. Гаврилов. Навчальний посібник. – Кам’янець-Подільський: Аксіома, 2009. – 308 с.

10. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. — Київ : ФОП Усатенко Г. В., 2021. — 80 с. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2022/02/22/Navch-metod.posibnyk.Teoriya.ta.praktyka.vykoryst.altern.komunik.dlya.osib.z.OOP.22.02.22.pdf> .

11. Діти з порушеннями мовлення / Інклюзивне навчання. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dkn.school.org.ua/news/12-20-51-28-08-2020/>.

12. Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/korektsiyni-programi/korektsiyno-rozvitkovi-zanyattya-dlya-ditey-z-tyazhkimi-porushennyami-movlennya/>

13. Програма з корекційно-розвиткової роботи для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення («Корекція мовлення»). – Київ, 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKMWNpRzFRreDJTTFU/view?resourcekey=0-cg1aZfeaByM8rwuGSwSDCQ> .

14. Куравська Л.С. Програма з логоритміки для спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей з важкими порушеннями мовлення (підготовчий, 1-4 класи). – Васильків, 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу:

https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKeUdyTl9rVmgxYUU/view?resourcekey=0-bnxrip6n_9muIS9UsDwMVQ .

15. Івашко О.А., Гавва Л.С., Албул О.В.. Програма з логопедичної ритміки для спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (5-10 класи). - Київ, 2017. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B0kHwvQLtSb5SF9uN0hpQTVHSWc/view?resourcekey=0-e-dT_7TkwMp3VrNuQGx6kw .

16. Трофименко Л.І. Програма з корекційно-розвиткової роботи для закладів загальної середньої освіти (для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, 1-4 класи). – Київ, 2018. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1iD4VdU-mUFgJHvUKqFzdusEslL-kSquAh7JNoK7xZ7w/edit> .

17. Рібцун Ю. В..Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. – Київ, 2018. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1fwZ4EJkjQPUWv324FMxN3Ww7XAmLan2CsnOgKPK0sYY/edit> .

18. Кравцова І. В.. Програма “Корекційно-розвиткова робота з дітьми із загальним та фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення” / І. В. Кравцова, Л. Л. Стахова. — Тернопіль: Мандрівець, 2020. — 80 с. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1hSQ7O8iCMGhQ2Z_izK5wBs405NEiRxHy/view .

19. Трофименко Л. І., Ільяна В. М., Мартинюк З. С., Грибань Г. В., Аркадьєва О. О.. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція мовлення» для 5 - 10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з тяжкими порушеннями мовлення. – Київ, 2022.- [Електронний

ресурс] – Режим доступу:
https://drive.google.com/file/d/11B1zcnj_T_qwpirPFbF0jKcxpPPJRYu8/view .

20. Чепурний А.В.. Програма з лікувальної фізичної культури для спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення (підготовчий, 1-6 класи). 2016. - [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKX2Nub2FfVjF0VUE/view?resourcekey=0-2IKlw79H8VSxxzeOQCSWAA> .

21. Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку від МОН України. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchannya-ditej-u-specialnih-zakladah-osviti/osvita-ditej-z-osoblivimi-potrebami/navchalni-programi/korekcionni-programi/programi-z-korekcionno-rozvitkovoyi-roboti-dlya-ditej-z-porushennyami-intelektualnogo-rozvitku> .